

**ОТЧЕТ НА
СТРАТЕГИЯ НА ОБЩИНА ВЕЛИКО ТЪРНОВО
ЗА ПОДОБРЯВАНЕ НА ПСИХИЧНОТО ЗДРАВЕ
2013-2016 г.**

Община Велико Търново е една от малкото общини в страната, в която за периода 2013–2016 г. се реализира Общинска стратегия за подобряване на психичното здраве, приета с Решение № 646/25.04.2013 г. на Великотърновски общински съвет.

Стратегията беше основа за изграждане на рамка и разработване на конкретни мерки и План за действие за всяка текуща година, обвързани с прилагането на националната политика за психично здраве на общинско ниво. През отчетния период в изпълнение на Стратегията се планираха и реализираха следните дейности:

По първа подцел: “Осигуряване възможност на гражданите за превенция и профилактика на психичното здраве, лечение и ресоциализация”

- Разработване на програми съобразно проблематиката, възрастта, пола и индивидуалното психично развитие на пациентите;
- Дневни психо-рехабилитационни програми;
- Разкриване на диагностично-консултативни центрове за психично здраве;
- Разкриване на центрове за кризисна интервенция към някои от диагностично-консултативните центрове, разработване на протоколи за кризисна интервенция и внедряването им;
- Разкриване на защитени жилища за лица с различна степен на психически увреждания;
- Разкриване на центрове за социална рехабилитация и интеграция за лица с умерено изразена социална дисфункция и ниска или умерена степен на зависимост от грижи.

През периода 2013-2016 г. настъпиха следните положителни промени в системата на оказваната психиатрична помощ на територията на Община Велико Търново:

- От началото на 2014 г. със Заповед РД01-129/29.01.2014 г. на Изпълнителния директор на Агенция за социално подпомагане е разкрита и функционира социалната услуга в общността „**Център за социална рехабилитация и интеграция за лица с психични разстройства**”, гр.

Велико Търново, с капацитет 30 места. Със Заповед РД01-521/12.03.2015 г. на Изпълнителния директор на Агенция за социално подпомагане е разширена целевата група на социалната услуга в общността - „Център за социална рехабилитация и интеграция за лица с психични разстройства и интелектуални затруднения”.

- Считано от 01 август 2015 г., със Заповед РД РД01-918/29.05.2015 г. на Изпълнителния директор на Агенция за социално подпомагане е разкрита и функционира като държавно делегирана дейност социалната услуга от резидентен тип „Център за настаняване от семеен тип за възрастни хора с умствена изостаналост”, гр. Велико Търново, ул. „Никола Габровски” № 49, западно крило, с капацитет 10 места. Потребители на социалната услуга са пълнолетни мъже и жени, които са били по-голяма част от живота си в специализирани институции. На ползвателите на центъра се предоставят услуги, насочени към задоволяване на ежедневни нужди, подпомагане на социални контакти, съдействие за получаване на медицинска и стоматологична помощ, усвояване на практически знания, умения и компетентности, които да доведат до реалната им социализация и интеграция в общността.

- Считано от 1 ноември 2015 г., съгласно Заповед РД01-912/29.05.2015 г. на Изпълнителния директор на Агенция за социално подпомагане е разкрита и функционира социалната услуга в общността от резидентен тип „Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания“ I, гр. Велико Търново, ул. Иларион Драгостинов” № 3 А, вх. А, с капацитет 14 места. Разкритата социална услуга е част от реализирания проект на Община Велико Търново „Бъдеще за всяко дете“ по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси”, схема за БФП BG051PO001-5.2.12 „Да не изоставяме нито едно дете“, Компонент 2 „Разкриване на социални услуги в общността”, като елемент от устойчив модел за деинституционализация на деца и младежи с/без увреждания. С реализирането на проекта в Община Велико Търново се създаде модел на качествена и ефективна резидентна грижа в общността за децата и младежите с/без увреждания, напускащи специализираните институции, като се осигури дългосрочно настаняване в сигурна и подкрепяща среда, близка до семейната, специализирана подкрепа, емоционална и психологическа стабилност, социални контакти и живот в общността.

- През 2016 г., след приемане на Решение № 144/ 25.02.2016 г. на ВТОС за разкриване на социалната услуга в общността „Център за обществена подкрепа“ за деца и семейства в гр. Велико Търново, ул. „Димитър Найденов“ № 4 с капацитет 20 потребители, със Заповед № РД 01-399/04.04.2016 г. на Изпълнителния директор на Агенция за социално подпомагане, гр. София е разкрита социалната услугата, с капацитет 20 потребители, считано от 01.05.2016 г.

Разкритият Център създава нови условия за социално включване на деца и семейства в риск от община Велико Търново. През отчетния период средната месечна заетост е 69 потребители, които включват деца с направления от Отдел „Закрила на детето” към Дирекция „Социално подпомагане” – Велико Търново и деца без направления, когато родителите са подали самостоятелно заявление за ползване на услуга.

Подкрепяните семейства и деца са получили достъп до основни услуги за тяхното развитие, подкрепа и редовни консултации с насока повишаване на родителския капацитет.

• На територията на Община Велико Търново функционира **Център за психично здраве (ЦПЗ)**. „ЦПЗ – В.Търново” е лечебно заведение по смисъла на чл.10, т.3 от ЗЛЗ с областни функции, който активно издирва, диагностицира, лекува, периодично наблюдава и осъществява рехабилитация на болни с психични заболявания. "ЦПЗ - В.Търново" ЕООД гр.В.Търново е търговско дружество със 100% общинска собственост. Дружеството е с предмет на дейност:

Спешна психиатрична помощ; диагностика и лечение на лица с психични разстройства; периодично наблюдение и консултации на лица с психични разстройства и домашен патронаж; психотерапия и психо-социална рехабилитация; психиатрична и психологична експертна дейност; създаване и поддържане на регионална информационна система на лица с психични разстройства за нуждите на регистъра по чл. 147а, ал. 1 от Закона за здравето; промоция, превенция и подобряване психичното здраве на населението; информиране на обществеността по проблемите на психичното здраве; научноизследователска дейност в областта на психичното здраве; откриване на легла за диагностичен и лечебен престой; предоставяне на социални услуги по реда на Закона за социалното подпомагане; извършва търговски сделки за нуждите на осъществяваните медицински дейности и за обслужване на пациентите.

През отчетния период в „ЦПЗ–Велико Търново” се прилагаха следните Терапевтични програми:

- Програма за лечение на остри психотични разстройства;
- Програма за лечение на депресивни разстройства;
- Програма за лечение на манийни разстройства;
- Програма за лечение на психотична екзацербация и на психо-социален срив при шизофрени разстройства;
- Програма за лечение на налудни разстройства;
- Програма за лечение на поведенчески и психотични симптоми при деменция;
- Протокол за електроконвулсивно лечение;
- Програма за справяне с кризи;
- Програма за психологично консултиране;
- Програма за лечение на абнормно поведение на боледуване.

В изпълнение на програмите се реализират следните дейности:

➤ **Легловият фонд на „Център за психично здраве – Велико Търново” ЕООД (ЦПЗ) е 130 легла. Най-голямо е увеличението с 19 броя на леглата в дневен стационар, където разходите са по-малко, формата на лечение е предпочитана от пациентите и се постига компенсирание на недостатъчното субсидиране на лечебната дейност.**

➤ **продължава реализацията на Поддържащата метадонова програма към „Център за психично здраве – Велико Търново” ЕООД с капацитет 40 места.**

➤ **за рехабилитация на зависимости е разкрит и функционира Дневен център с капацитет 50 места.**

➤ **към консултативно-диагностичния блок на Центъра успешно се прилагат следните програми: Програма за поддържащо лечение при шизофрения; Програма за обучение в социални умения; Програма за социална защита; Програма за семейно консултиране; Програма за противорецидивно лечение при афективни разстройства; Програма за медицински и психосоциални грижи при органични състояния, Модул за надомни грижи.**

По втора подцел: “Осигуряване възможност за подобряване на психичното здраве в образователната система”

➤ **Разработване програми за развитие ресурсите на педагози, педагогически съветници, обществени възпитатели и родители за партниране с деца и млади хора;**

➤ **Формиране на отношение у децата и младите хора към аспектите на психичното здраве /насилие, злоупотреба с вещества, девиантно поведение, умения за справяне и споделяне при психологични проблеми, личностово развитие, тревожност и страхове, толерантност към връстници с проблеми, равенство между половете и др./**

През отчетния период от Регионална здравна инспекция (РЗИ) - Велико Търново със съдействието и подкрепата на Община Велико Търново, в партньорство със специалистите от сферата на здравеопазване, образование, спорт, туризъм, обществената коалиция за здраве, социални услуги за деца, средствата за масова информация, неправителствени и обществени организации са реализирани следните дейности по промоция на здраве и профилактика на болестите, повишаване на информираността и развиване на умения у младите хора за опазване на личното здраве и практикуване на здравословен начин на живот:

1. **Здравно образование на населението на популационно ниво, в т. ч. на деца, ученици и родители чрез средствата за масова информация, виртуалната среда, разпространение на образователни материали.**

2. Реализирани са следните инициативи за промотиране на здравето и здравословния начин на живот:

2.1. Превенция на рискови за здравето фактори в начина на живот и околната среда.

- Кампании за превенция на тютюнопушенето сред младите хора по повод Световния ден без тютюнопушене – 31 май, включваща Конкурс за литературна творба сред ученици от начален етап на обучение на тема „Аз не пуша и съм здрав“, Демонстрации с пушещата кукла Сю, Интерактивни обучения по темата тютюнопушене, Инициативи на открито в крайградската зона за отдих – Ксилифор, Празник на здравето в гр. Килифарево.

- Кампании по повод Международния ден без тютюнопушене - 17 ноември, включваща Конкурс за най-оригинална атиреклама на пушенето /143 ученика от 22 училища и една детска градина/, Кампания под мотото „Здравословно ний умеем в нашия град да живеем“ и Изнесен консултативен кабинет за отказване от тютюнопушене в централния парк на гр. Велико Търново.

- Кампании за превенция на употребата на алкохол, включващи арт-работилница за украсяване на стъклени бутилки, интерактивно обучение и мултимедийна презентация, решаване на игрословици, викторина, състезателни и забавни игри.

- Кампании, посветени на превенция на наркоманиите и Международния ден за борба с употребата и нелегалния трафик на наркотици – 26 юни, включващи – образователни игри „Ние знаем как да бъдем здрави“, информационна кампания „Бъди информиран“, тридневен семинар в рамките на общинската програма на тема „Превенция на зависимостите“.

- Кампании за повишаване на физическата активност на населението „Движи се и победи“ в Община Велико Търново, в два етапа /пролетен и есенен/ и спортно – туристически празници в околностите на гр. Велико Търново по различни туристически маршрути. С есенното издание 2016 г. на кампанията „Движи се и победи“ броят на проведените до сега кампании става 31, а общият брой на участниците 16 915 души, в т. ч. 348 семейства, което беше много добър резултат в полза на здравето на населението в община Велико Търново.

- Образователни игри със състезателен характер „Ние знаем как да бъдем здрави“, по теми, свързани със здравословния начин на живот, посветени на майските дни на здравето (Международния ден за съпричастност със засегнатите от ХИВ/СПИН - 15 май, Европейския ден за борба със затлъстяването - 19 май и Световния ден без тютюнев дим - 31 май) и Международния ден за борба с наркоманиите - 26 юни Инициативите имаха за цел да се повиши нивото на здравните знания на

учениците от горния курс на обучение (8 - 12 клас) и да се съдейства за формиране на умения и навици за здравословен начин на живот.

- Кампании, в рамките на общинска програма „Здрави деца в здрави семейства” (детска компонента на програма СИНДИ), за втора поредна година се организира акция „Клиника на открито” в парк „Марно поле”, посветена на превенция на хроничните незаразни заболявания и рисковите за здравето фактори (тютюнопушене, употреба на алкохол, нездравословно хранене и др.) сред ученици на Велико Търново. По време на акциите в шест импровизирани „кабинети”, ученици, студенти от филиала на Медицински университет - Варна и експерти от РЗИ – Велико Търново извършиха измерване на ръст, тегло, определяне на ИТМ, измерване на кръвно налягане и кръвна захар, изследване на дишането със спирометър, изследване за носителство на вируса на СПИН. Проявата премина при изключително голям интерес от страна на населението и медиите. Бяха консултирани и изследвани в импровизираните „Кабинети” на „Клиниката” 350 лица.

- Интернет платформа за споделяне на добри практики за превенция на рисковите за здравето на учениците фактори в училищата на територията на Община Велико Търново. Интернет платформата има за цел да улесни обмена на добри практики и идеи между учители и ученици относно превенцията на рисковите за здравето фактори, като добрите практики от едно училище се мултиплицират и в други.

В училищата и детските градини на територията на Община Велико Търново функционират **36 здравни кабинети**, които, разполагат с оборудване, медикаменти и медицински пособия, необходими за овладяване на спешни състояния. В здравните кабинети се осъществяват дейности по профилактика, превенция, промоция на здравето на ученици и деца.

За повишаване нивото на здравни знания и изграждане на умения и нагласи у децата и учениците за опазване на личното им здраве и здравословен начин на живот, както и за изграждане на капацитет за профилактика и промоция на здравето в образователната система, медицинските специалисти от здравните кабинети в детските градини и училищата, под методичното ръководство на експерти от РЗИ – Велико Търново са реализирали следните дейности:

Обучения и образователни дейности на здравна тематика с деца в детските заведения на Община Велико Търново – проведени общо 771 обучения, празници на здравето, състезания, изложби и други с общ обхват 28 707 деца и ученици в училищата, проведени 4860 мероприятия с общ обхват 124 233 ученика.

С цел осигуряване на равен достъп до качествено образование, екипа от специалисти на „Център за социална рехабилитация и интеграция“, гр. Велико Търново през 2016 г. в СУ „Емилиян Станев“, гр. Велико Търново проведе тренингови занимания, в които са включени педагози в начален курс на обучение. Тренингите са на теми „Техники за справяне с конфликти в класната стая“ „Не на агресията, да на спорта“ и „Техники за работа с деца с ХАДВ“. Разработена е програма, представяща директни начини за въздействие върху учениците и подобряване на тяхното включване в обучителния процес. Подпомогната е квалификацията на педагогическите кадри за разбиране на водещи критерии за диагностика на хиперактивност и дефицит на вниманието, проявления в различните възрасти на децата и адекватен възпитателно-обучителен процес.

Специалисти от Център за обществена подкрепа, гр. Велико Търново бул. „България“ № 24, предоставен за управление на Международна социална служба - България, през отчетния период са предоставили педагогическа подкрепа и консултиране на деца, застрашени от отпадане от образователната система, поради ниска мотивация за учене или натрупани множество дефицити в усвояването на учебния материал.

След извършване на оценка на потребностите и ресурсите на децата, настанени в специализирани институции и социални услуги от резидентен тип на територията на Община Велико Търново, в индивидуалните им планове за грижи са заложили конкретни дейности за повишаване на мотивацията за включване и задържане в образователната система. В подкрепа на изложеното е следната информация:

Всички деца, настанени в Център за настаняване от семеен тип I за деца/младежи с увреждания, гр. Велико Търново, ул. „Иларион Драгостинов“ № 3А, вх. А, Център за настаняване от семеен тип II за деца/младежи без увреждания, гр. Велико Търново, ул. „Иларион Драгостинов“ № 3А, вх. Б и Център за настаняване от семеен тип III за деца/младежи без увреждания, гр. Велико Търново, ул. „Колоня Товар“ № 14, подлежащи на образование са обхванати в образователната система. Част от децата посещават ПУ „Св. Теодосий Търновски“, гр. Велико Търново, останалите посещават масови училища в гр. Велико Търново.

Разширени са и възможностите за обучение на деца и ученици със **специални образователни потребности**. Специалистите от Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование – Велико Търново /РЦППШО/, съвместно с педагогическите специалисти от училищата и детските градини, в които се обучават интегрирано деца и ученици със специални образователни потребности разработиха индивидуални образователни програми за всяка учебните година. Координирането на действията в изпълнение на разработените индивидуални образователни програми се осъществява от ресурсните учители.

В индивидуалния екип за допълнителна подкрепа на личностното развитие на всяко дете/ученик със специални образователни потребности е включен и родител. Една от основните цели на екипа да осъществява координация е съгласуване на действията с родителя, подкрепа на детето в домашни условия за реализиране на индивидуалната програма, изготвена от екипа.

В учебните заведения на територията на Община Велико Търново са осигурени кабинети за индивидуална и групова работа. Децата и учениците се адаптират добре в общообразователната система, работи се за изграждане на подкрепяща среда и промяна на обществените нагласи.

Координацията в дейността и добрата съвместна работа между екипите от специалисти от Регионален център за подкрепа на процеса на приобщаващото образование – Велико Търново, класните ръководители, учители от детските градини и училищата, допринася за установяване на единство, системност и последователност в корекционно-възпитателната работа с децата/учениците със специални образователни потребности.

През отчетния период във връзка с продължаване политиката за включване в образователната система на децата със специални образователни потребности, в Дневен център за деца с увреждания „Дъга”, гр. Велико Търново продължи услугата по предоставяне на транспорт за децата от и до учебните заведения в резултат на което е предоставена възможност да посещават училище гъвкаво в различни интервали от деня, съобразно техния режим, особености и ангажираност в образователната сфера.

През учебните години, съгласно подписано споразумение с Помощно училище „Св. Теодосий Търновски” гр. Велико Търново е сформирана изнесена паралелка за обучение на деца от педагози.

От месец август 2016 г. Община Велико Търново стартира изпълнението на проект BG05M9OP001-2.004-0046 „Общностен център за деца и родители „ЦАРЕВГРАД”” по процедура BG05M9OP001-2.004 „Услуги за ранно детско развитие“ по Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси” 2014-2020. Стартира своето изпълнение на 1 август 2016 г. и приключва на 31 октомври 2018 г.

За предоставянето на интегрираните услуги за ранно детско развитие през месеците ноември и декември 2016 година бяха назначени и наети 27 специалисти (17 души на трудови договори и 10 души по ЗОП) – социални работници, психолози, логопед, рехабилитатор, акушер-гинеколог, педиатри, стоматолог, медицински сестри, акушерка, юрист, медиатор и др.

Целевата група на проекта включва деца на възраст от 0 до 7 години и техните родители, както и бъдещи родители от рискови групи.

В рамките на проекта се предоставят следните услуги за ранно детско развитие:

- Ранна интервенция на уврежданията и Индивидуална педагогическа подкрепа за деца с увреждания;
- Формиране и развитие на родителски умения и Семейно консултиране и подкрепа;
- Здравна консултация за деца;
- Семейен център за деца от 0-3 години;
- Допълнителна педагогическа подготовка за повишаване на училищната готовност на децата за равен старт в училище.

Посочените социални и здравни услуги се предоставят от м.ноември 2016 г. в създадения по Проект „Инвестиция в ранното детство – гаранция за благосъстоянието на децата и семействата в Община Велико Търново“, Общностен център за деца и семейства в град Велико Търново, бул. „България“ № 24 (бивш Пионерски дом).

През отчетния период продължи образователната дейност и обмяната на добри практики с медицинските специалисти, социални работници, педагози, педагогически съветници, специалисти от Пробационна служба – Велико Търново, работещи с деца, водещи се на отчет в Детска педагогическа стая. За целта са проведени тренинги по следните теми: „Методи и техники за управление на стреса“, „Синдром на емоционалното „изгаряне“ (бърнаут) в учителската професия“, „Методи за управление и диагностика на стреса“.

Един от важните акценти в дейността на Местната комисия за борба срещу противообществените прояви на малолетните и непълнолетните /МКБППМН/ е превантивната дейност по отношение на проблемите свързани с употребата на алкохол, тютюнопушене, наркомании, трафик на хора, сексуална експлоатация, безопасен интернет, превенцията на агресията и насилието, както в училище, така и извън него.

В състава на МКБППМН влизат представители на различни институции – юристи, инспектори детска педагогическа стая към Районно управление „Полиция“, представител на Отдел „Закрила на детето“ към Дирекция „Социално подпомагане“, представител на Регионална здравна инспекция и Регионално управление на образованието, доц. д-р по психология и социална работа.

През отчетния период в редица учебни заведения на територията на Община Велико Търново са изнасяни лекции и беседи от страна на секретаря и членове на МКБППМН, обществени възпитатели към Комисията, педагогически съветници.

Дейностите са провеждани успоредно с децата и със семействата им, а в някои случаи и с класните ръководители в училищата. Работата по тези случаи е насочена за повишаване на личната отговорност, улесняване адаптацията в училищна среда, изграждане на умения за самоконтрол и спазване на граници при общуване с връстници и възрастни, промяна на нагласите спрямо извършването на противообществени прояви.

През 2016 г. е разкрит първият в страната Център за превенция и спорт в село Балван. Центърът е съвместна инициатива на Община Велико Търново, Областна дирекция на МВР – Велико Търново, Регионална дирекция „Пожарна безопасност и защита на населението“ – Велико Търново, Дарителско сдружение „Св. Иван Рилски“, Сдружението на кметовете и кметските наместници „Янтра 2001“, Национален военен университет „Васил Левски“ и Съюзът на пивоварите в България.

Основната цел на Център за превенция и спорт е децата и младежите да се обучават с практически и теоретически занимания, осигуряващи мерки за тяхната сигурност. Децата и младежите придобиват знания и умения за поведение при бедствия и аварии и за оказване на първа помощ в училище и извън него, запознават се с проблемите, свързани с наркотиците и трафика на хора.

Превантивно-информационен център, съвместно с Младежки дом, с участието на ученици, родители и медицински специалисти, ежегодно работи по превенция на наркоманиите чрез организиране и провеждане на следните мероприятия:

- интерактивен ученически дебат на тема „Човешкият опит и наркотиците – за и против“;
- образователни игри по темите „Сексуално и репродуктивно здраве. Зависимостите - видове и последици от тях.“;
- обучения на нови членове на Ученически клуб на здравето „Живей“ към РЗИ за превенция на наркоманиите;
- обучения на деца в риск, разпространение на здравно-образователни материали;
- интерактивни обучения на ученически клуб „SOS приятели“ по теми, свързани с превенцията на наркоманиите, ХИВ/СПИН;
- обучения в детски градини по темите: „Вредата от алкохола“ и „Вредата от тютюнопушенето“.
- семинар на медицински специалисти на тема: “Обучение в техники за скрининг, ранни и кратки интервенции и насочване към лечение при лица с проблемна употреба на наркотични вещества и алкохол“;
- интерактивни обучения по програмата „Връстници обучават връстници” - 41 обучения, с общ обхват 870 деца и ученици, относно нездравословно хранене и хранителни разстройства, употреба на психоактивни вещества и наркотици, психоемоционален стрес, агресия.
- обучения в затворническо общежитие Велико Търново и тренинг обучения в училищата. Целта на тези обучения е повишаване на информираността на обществото и подобряване на образователната система с различни превантивни програми по проблема наркоманиа;
- обучения със студенти от НВУ "Васил Левски" и ВТУ "Св.Св.Кирил и Методий“;

Подцел 3: Информационно осигуряване по проблемите на психичното здраве

- Ангажиране на медиите за обективно, системно и етично отразяване на проблемите на психичното здраве;
- Провеждане регулярни социологически проучвания, касаещи психичното здраве и популяризирането им.

В детските и учебни заведения, Младежки дом, Домове за деца лишени от родителски грижи, Помощни училища, Кризисен център за деца и други на територията на Община Велико Търново бяха разпространени общо 16 заглавия на здравно-образователни материали в общ тираж 1 617 броя, CD, флайери, стикери, излъчване на видеоклипове „Изборът” и „Не допускай нещата да станат грозни” на видеостената пред Общината.

През 2013 г. бяха представени резултатите от проведено представително проучване на здравето и нивото на възприет стрес на учениците в град Велико Търново (2012), имащо за цел оценка на здравето и степента на възприет стрес сред ученици на възраст 15 години във Велико Търново.

В изследването са обхванати общо 267 ученика (145 момичета и 122 момчета) на възраст 15 години от всички средни общообразователни училища и професионални гимназии във Велико Търново.

Проучени са: степента на възприеман стрес, субективното възприятие за здравето, здравния статус и поведението на учениците. Предмет на анализ в проучването е и наличието или отсъствието на връзка между нивото на възприеман стрес и останалите параметри.

Резултатите от проучването показват, че:

- делът на учениците, упражняващи физическа активност е по-голям при тези с ниски и средни стойности на възприет стрес в сравнение с тези с високи стойности (78,28 % срещу 56,52 %), което подкрепя тезата, че физическите упражнения са ефективен метод за редуциране на преживяния стрес;

- делът на учениците с висок и нива на възприет стрес по-често (от 2,7 до 9,9 пункта) от останалите боледуват, определят здравето си като лошо или влошено, и пушат.

От анализа на резултатите се вижда, че колкото по-рано се формират модели на поведение, в които се отделя внимание и проявява грижа за здравето, толкова повече в дългосрочна перспектива ще се постигне превенция на заболяванията и преодоляване на стреса.

Поддел 4: Разширяване възможностите за участие в гражданския живот на хора с психични проблеми и лица със специфични нужди

- Създаване на организация на хора с психични проблеми и на близки на психично болни пациенти;
- Популяризиране правата на психично болните.

На територията на Община Велико Търново в зависимост от нуждите и потребностите на лица с психични проблеми, в т.ч. на деца с различни увреждания се предоставят следните услуги в общността:

Дневен център за деца с проблеми в развитието (деца от 0-7 години с физически и с психични увреждания), разкрит към ДМСГД гр. Дебелец, общ. Велико Търново. Социалната услуга е с капацитет 10 деца и предоставя услуги, свързани с диагностика на соматичното, психично, неврологично, интелектуално и речево развитие на децата и изготвяне на индивидуални програми за медицинска и парамедицинска рехабилитация и рехабилитационни процедури. Дневният център разширява дейността си, чрез предоставяне на специализирана терапевтична работа за деца от аутистичния спектър. Услугите на центъра се ползват и от деца, настанени в ДМСГД, гр. Дебелец.

Дневен център за деца с увреждания „Дъга” /ДЦДУ/ – социалната услуга е с капацитет 36 деца на възраст от 7 до 18 години. Дейностите в ДЦДУ се предоставят целодневно, полудневно и почасово и са насочени към, задоволяване на ежедневни, здравни, образователни и рехабилитационни потребности, както и на потребностите от организация на свободното време и личните контакти. В рамките на ДЦДУ функционира изнесена паралелка към ПУ „Св. Теодосий Търновски” за деца с множество увреждания, като форма на интегрирана услуга за деца с увреждания. С цел придобиване на практически умения и опит за независим живот, са сформирани ателиетата „ Аз готвя” и „Полезни умения” а в ателието по арт- терапия са изработени сувенири и украси, представени на базари.

“Център за социална рехабилитация и интеграция” – гр.Велико Търново. Социална услуга в общността за деца и младежи с ментални и физически увреждания до 25-годишна възраст и техните семейства, които се нуждаят от съдействие и подкрепа с цел превенция на изоставянето и реинтеграция в семейна среда. Услугата е с капацитет 40 места и управлението ѝ е предоставено на външен доставчик.

“Център за социална рехабилитация и интеграция” за възрастни и лица с увреждания над 18 години. Социалната услуга предоставя комплекс от социални услуги, свързани с извършване на рехабилитация, социално-правни консултации, образователно и професионално обучение и ориентирание, изготвяне и осъществяване на индивидуални програми за

социално включване на пълнолетни мъже и жени – възрастни лица и хора с увреждания от общността. Капацитетът на услугата е 40 лица. Съобразно здравословните проблеми и индивидуалните им особености, ползвателите на социалната услуга са обособени в 2 групи – лица, с различна степен на умствена изостаналост и лица, с физически проблеми. Работата с лицата от първата група е насочена към здравно образование, затвърждаване на хигиенни и битови навици, обучение в кулинарни умения, занимания за формиране на социален етикет, обучителни занимания по общообразователни направления, трудово консултиране и други. С лицата с физически увреждания се работи предимно за компенсиране на дефицитите по отношение на образователните потребности, повишаване на личностния им потенциал, извършване на рехабилитация в домашни условия, създаване на нови социални контакти, организиране на свободното време и усвояване на нови умения.

“Център за социална рехабилитация и интеграция” за лица психични разстройства и интелектуални затруднения, гр.В.Търново. Социална услуга в общността за лица психични разстройства и интелектуални затруднения. Разположена е в непосредствена близост до центъра за психично здраве. Услугата е с капацитет 30 места.

В изпълнение на Заповед № РД 22-1942/11.10.2016 г. на Кмета на Община Велико Търново бе сформирана Междуведомствена комисия за извършване на социална оценка на потребителите на ДВХУИ с. Пчелище и ДВХУИ с. Церова кория и преценка на подходящи лица за реинтеграция, извеждане в “Защитено жилище за хора с умствена изостаналост”, “Преходно жилище”, “Център за настаняване от семеен тип за възрастни хора с умствена изостаналост”. Извършените социални оценки включваха информация, относно обективното състояние на настанените лица, съдържаща психологични особености, практически умения и навици, познавателни възможности и потребности. При осъществяване на дейността си, Комисията се ръководи от утвърдените от изпълнителния директор на Агенция за социално подпомагане Методически ръководства за условията и реда за предоставяне на социалните услуги “Център за настаняване от семеен тип за лица” и „Защитено жилище”, Методика за условията и реда за предоставяне на социалната услуга “Преходно жилище”, като същевременно отчита личната мотивация и желание на настанените лица за ползване на посочените социални услуги. Резултатите от работата на Комисията са следните:

- В Дом за възрастни хора с умствена изостаналост – село Пчелище са изготвени 75 социални оценки на потребители, като заключението на Комисията е, че няма подходящи потребители за реинтеграция, но 1 /едно/ от настанените лица е подходящо за извеждане в “Защитено жилище за хора с умствена изостаналост”;

- В Дом за възрастни хора с умствена изостаналост – село Церова кория са извършени 49 социални оценки. Заключението на междуведомствената комисия е, че към момента на извършване на социалните оценки 10 от настанените лица са подходящи за извеждане в „Защитено жилище”, „Преходно жилище” или „Център за настаняване от семеен тип за възрастни хора с умствена изостаналост”, но няма подходящи потребители за реинтеграция.

На територията на общината функционират следните социални услуги – резидентен тип, в помощ на хората с умствена изостаналост:

➤ „Защитено жилище” за възрастни лица с умствена изостаналост, с. Пчелище с капацитет 12 лица. Потребителите са лица с лека и умерена степен на умствена изостаналост, изведени от ДВУИ с. Пчелище. С настанените лица се работи в посока повишаване на образователната и професионално-квалификационна степен, като част от лицата с увреждане са включени в индивидуална форма на обучение. На потребителите са осигурени равни възможности за спорт, туризъм и участие в обществения живот.

➤ „Защитено жилище” за лица с умствена изостаналост I и II, гр. Дебелец с капацитет 8 лица на всяко от тях;

➤ „Защитено жилище” за възрастни лица с интелектуална изостаналост I и II, с. Церова кория, с капацитет 7 места на всяко от тях; Лицата водят относително независим начин на живот, чрез създаване на условия за подпомагане, взаимопомощ, социална интеграция за успешната им реализация за живот в общността. Дейността на специалистите, работещи с потребителите е насочена към повишаване на образователната и професионално-квалификационна степен на лицата, разширяване на възможностите им за трудова дейност, провеждане на трудовотерапевтична дейност, осигуряване на участие в различни обществени мероприятия и др.

➤ „Преходно жилище” за лица с умствена изостаналост, с. Церова кория, Община Велико Търново с капацитет – 8 места;

➤ „Център за настаняване от семеен тип за възрастни хора с умствена изостаналост”, гр. Велико Търново, с капацитет 10 места;

➤ „Център за настаняване от семеен тип за деца/младежи с увреждания” I, гр. Велико Търново, с капацитет 14 места.

Съгласувал:

Росица Димитрова, Директор Дирекция СДЗ

Изготвил:

Д-р Диляна Вачкова, гл. експерт в Дирекция СДЗ